

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek ügyvéd által képviselt alperes ellen házastársi közös vagyon megosztása iránt a Pápai Városi Bíróságon 1.P.20.299/2004. számon megindított és másodfokon a Veszprém Megyei Bíróság 1.Pf.20.691/2006/10. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes részéről 92. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 200.000 (kettőszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az elsőfokú bíróság útján megkeresi rendeli a Körzeti Földhivatalt a f-i 38/17. hrsz-ú - F., Hunyadi út 4. szám alatti - lakóház, udvar megjelölésű ingatlanra feljegyzett felülvizsgálati eljárás tényének az ingatlan-nyilvántartásból való törlése iránt.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletében a peres felek házastársi közös vagyonát megosztotta és - egyéb rendelkezések mellett - az alperes tulajdonába adta az általa vezetett idősek otthona vállalkozást és a teljes vagyoni elszámolás eredményeként az alperest 2.249.944 forint értékkülönbözet megfizetésére kötelezte 15 napos teljesítési határidővel.

A megállapított tényállás szerint a peres felek házasságát a jelen perben hozott jogerős részítélettel a bíróság felbontotta. A felek között a házassági életközösség 2000. július 15-én szűnt meg. A peres felek házastársi közös vagyonát ingatlanok, ingóságok és az alperes által működtetett idősek otthona, mint egyéni vállalkozás

vagyona képezték. Az utóbbival kapcsolatban az elsőfokú bíróság tényként azt állapította meg, hogy a házastársak 1995-ben határozták el, hogy az általuk épített házas ingatlanban idősek otthonát létesítenek. Ehhez 3.000.000 forint vissza nem térítendő állami támogatáshoz jutottak pályázat útján, amelyet az otthon kialakítására kellett fordítani és a felhasználással el kellett számolni. A vállalkozást az alperes, mint egyéni vállalkozó indította 1.500 forintos vállalkozói bankszámla nyitásával. Az állami támogatásból a szükséges tárgyi feltételeket megteremtették. A vállalkozás bevételeit a gondozottak egyösszegű befizetései, a gondozottak által folyamatosan fizetett havi térítési díjak és az utánuk kapott normatív állami támogatás képezte, kiadásait a működéshez szükséges dologi, rezsi és fejlesztési kiadások, továbbá az otthont elhagyó gondozottak részére a belépési díj arányos részének visszafizetése. Az évek során a vállalkozás folyamatosan bővült. Az APEH V. Megyei Igazgatósága adóellenőrzés során megállapította, hogy az alperes az 1997-2001. közötti években a vállalkozás tárgyévi bevételeként csak a gondozottak egyszeri belépési díja 10%-át vette figyelembe, a fennmaradó részt az eredményt nem képező bevételek között tartotta nyilván és azokat 10 évre elosztva kívánta elszámolni. Az adóhatóság 129.396/111/2003. számú határozatában kimondta, hogy az egyszeri belépési díjak teljes összegét a tárgyévi bevételként kell figyelembe venni és azt a gondozás megszűnése miatt visszafizetett díjakkal lehet csökkenteni. Emiatt az alperest terhelő adótartozást állapított meg.

Az idősek otthonát 2003. szeptemberétől kezdődően az alperes által alapított közhasznú társaság működteti.

A vállalkozás tárgyi eszköz nyilvántartásában szereplő vagyontárgyak egy része nulla értékkel szerepel.

A perben vitás volt a vállalkozás házastársi közös vagyon megosztása során irányadó: az életközösség megszűnésekor értéke. Az elsőfokú bíróság több könyvszakértői véleményt szerzett be. A szakvélemények alapján tényként állapította meg, hogy a vállalkozás jövedelmező volt, az életközösség megszűnéséig megtermelt nettó jövedelme biztosította az addig elvégzett fejlesztések fedezetét. A vállalkozás azonban vagyoni értéken felül önálló üzleti értékkel nem rendelkezik, mert azt eladni, megvásárolni nem lehet. A szerződésállomány elvileg forgalomképes lehet, ugyanakkor értékesíthetősége bizonytalan. A vállalkozás könyv szerinti értékét a szakvélemény alapulvételével 23.742.024 forintban, a hiteltartozás (5.000.000 forint) és az adótartozás időarányos részét (2.955.742 forint) levonva a vállalkozás tiszta értékét 15.786.282 forintban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság a szakvéleményre utalással úgy foglalt állást, hogy a vállalkozást terhelő tartozásként nem lehet figyelembe venni az otthon lakói részére az otthon elhagyásakor visszafizetendő egyszeri belépési díj időarányos részét, mert az bizonytalan jövőbeli eseménytől: attól függ, hogy a lakó kiköltözik-e 10 éven belül. Ezért az egyszeri befizetéseknek azt az időarányos részét, amelyre még visszafizetési kötelezettség vonatkozhat, nem tekintette a Csjt. 27. § (1) bekezdése szerint megszerzett vagyonnak. Ezt azzal indokolta, hogy csak azt az értéket lehet a felek közös vagyonához tartozónak tekinteni, amelynek a megszerzése nem függ semmilyen feltételtől, amely véglegesen bekerült a közös vagyonba. Ezért a vagyonmegosztás során az életközösség megszűnésekor még esetlegesen fennálló visszafizetési kötelezettséget jelentő 15.648.035 forintot a házassági közös vagyont terhelő és az alperes által viselendő tartozásként számolta el.

Az ítéletben részletezettek szerint az aktív vagyont 61.374.663 forintban, a tartozásokat 17.322.203 forintban, a felek jutóját 22.026.230 forintban határozta meg, az ítéletben írt megosztás eredményeként az alperes 38.181.288 forinthez jutott, amelyet 21.050.069 forint tartozás, köztük az egyszeri befizetések időarányos részeként figyelembe vett 15.648.035 forint terhel, és ezen elszámolás eredményeként marasztalta az alperest.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezéssel, a felperes csatlakozó fellebbezéssel élt.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta - és egyéb ítéleti rendelkezések mellett - az alperest terhelő marasztalás összegét 10.803.268 forintra felemelte.

Az ítélet indokolása szerint: a házastársak között csak az a vagyoni érték osztható meg, amely az életközösség megszűnésekor megvan, és olyan tartozás vehető figyelembe, amely az életközösség megszűnésekor is fennállt. A vállalkozással kapcsolatos közös adósság körében is csak az életközösség megszűnésakor ténylegesen fennálló adósságot lehet figyelembe venni, ezért téves az elsőfokú bíróság álláspontja az egyszeri befizetések közös adósságként való elszámolásával kapcsolatban. Az életközösség megszűnésekor: 2000. július 15-én nem állt fenn az egyszeri belépési díjból visszafizetési kötelezettség, amit pedig az alperes korábban kifizetett, azt a közös vagyonból történő kifizetésnek kell tekinteni.

A másodfokú bíróság szerint az egyszeri befizetési díj sem vált a vállalkozás vagyonává „mert az a befizető tulajdonában maradt mindaddig, amíg a visszafizetés feltételei meg nem szűntek, a

vállalkozás ezen befizetéseket a vállalkozás vagyonától külön kezelni volt köteles, azzal szabadon nem is rendelkezhetett". Ezért az ítélet 7-8. oldalán részben módosított eszközállományra figyelemmel azt állapította meg, hogy a vállalkozás eszközeinek (ingóságok, házi pénztárban és folyósámlán lévő pénz és az ingatlan értéke) együttes összege 19.286.078 forint, a vállalkozás adóssága (APEH tartozás és banki kölcsön kamatokkal növelt összege) 10.457.683 forint, a vállalkozás osztható vagyona: 8.828.395 forint.

A felek közötti vagyonmegosztás során a közös adósság köréből mellőzte az egyszeri befizetési díj időarányos részének elszámolását, és az ítélet 12-15. oldalán részletezett elszámolás és beszámítás eredményeként döntött a rendelkező rész szerint.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben az őt terhelő „marasztalás összegének 2.979.250 forintra való leszállítását kérte". Álláspontja szerint a jogerős ítélet az ügy érdemi elbírálására kihatóan megalapozatlan és jogszabálysértő, a bíróság figyelmen kívül hagyta az 1993. évi III. törvény 117/B. §-ában foglaltak. A felülvizsgálati kérelem részletesen kifejtett indokai szerint megalapozatlan a jogerős ítélet abban, hogy nem vette figyelembe azt, hogy a gondozottakkal kötött szerződések alapján a vállalkozásnak időarányos ellátási, ennek hiányában visszafizetési kötelezettsége áll fenn 15.648.035 forint összegben, amelyet a házassági életközösség megszűnése után egyedül az alperes teljesít. Álláspontja szerint megalapozatlan a jogerős ítélet abban is, hogy az egyszeri befizetési díj nem vált a vállalkozás vagyonává és az továbbra is a befizető tulajdonában maradt. A befizetett díj a jogszabályban és a szerződésben meghatározott teljesítésre szolgál és ezen bevétel után a vállalkozást adófizetési kötelezettség is terheli. Az egyéni vállalkozás és a felek életközösség megszűnésekor meglévő vagyona tartalmazza a befizetett egyszeri hozzájárulás összegét, ezért e vagyonnal szemben ténylegesen fennálló kötelezettségként kell elszámolni az egyszeri hozzájárulásból még visszalévő és még nem teljesített ellenszolgáltatás értékét. Ezért a még hátralévő kötelezettség fele összegével: 7.824.018 forinttal az őt terhelő marasztalási összeg leszállítását kérte.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése hatályban tartására és az alperes perköltségben marasztalására irányult.

A felülvizsgálati kérelem alaptalan.

A Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt arra utal, hogy a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 275. §-ának (2) bekezdésében írt keretek között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati eljárás tárgyát az képezte, hogy a vállalkozással összefüggésben állt-e fenn az életközösség megszűnésekor a feleknek olyan adóssága, amely a közös vagyon megosztása során a felek egymás közötti belső jogviszonyában megtérítésre ad alapot.

Téves a jogerős ítélet abban, hogy az egyszeri hozzájárulás összege mindaddig, amíg a visszafizetés feltételei nem szűntek meg, nem vált a vállalkozás vagyonává. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 117/B. §-ának (1) bekezdése szerint az átlagot meghaladó minőségű elhelyezési körülményeket és szolgáltatást biztosító bentlakásos intézményben egyszeri hozzájárulás kérhető. Ha a gondozás 10 éven belül - haláleset kivételével - megszűnik, az egyszeri hozzájárulásnak a fennmaradó évekre jutó időarányos részét vissza kell fizetni. A (2) bekezdés szerint az egyszeri hozzájárulás összegének legalább 10%-át a fenntartó elkülönítetten kezeli az (1) bekezdésben meghatározott visszafizetési kötelezettség teljesíthetősége érdekében. A (3) bekezdés rendelkezései szerint az (1) bekezdés szerinti egyszeri hozzájárulás összegének legalább 30%-át szociális intézményfejlesztésre, működtetésre, valamint a tárgyi feltételek javítására kell fordítani.

Mindezekből, valamint abból, hogy az egyszeri befizetés a vállalkozás tárgyévi adóalapjába is tartozott, nem vonható le a jogerős ítéletben írt azon következtetés, hogy az összeg nem képezte a vállalkozás vagyonát. A pénzösszeg egy részének elkülönített kezelése mindössze az otthon visszafizetési kötelezettsége anyagi fedezetét volt hivatott biztosítani.

Helyes az eljárt bíróságok jogi álláspontja abban, hogy a vállalkozás közös adóssága körében csak az életközösség megszűnésekor ténylegesen fennálló adósságot lehet figyelembe venni. Az életközösség megszűnésekor pedig a vállalkozásnak visszafizetési kötelezettsége nem állt fenn.

Az ítélezési gyakorlat szerint a házastársak egymás közötti belső jogviszonyában a házastársakat terhelő vagyoni tárgyú kötelezettségek alvagyoni jellegének meghatározásában a bírói gyakorlat döntő jelentőséget a kötelezettség keletkezésének időpontjának, másrészt annak tulajdonít, hogy a kötelezettség melyik alvagyont terheli, melyik alvagyon körébe tartozó tevékenységgel kapcsolatban jött létre, az egyik alvagyonra vonatkozó rendelkezés ezt, vagy a másik alvagyont gyarapította, illetve csökkentette. Az életközösség megszűnése után az otthont elhagyókat megillető és a vállalkozót terhelő visszafizetési kötelezettség - annak keletkezése időpontjára figyelemmel - közös alvagyoni jellegűnek nem minősül.

Az életközösség megszűnése után az egyéni vállalkozói tevékenységet saját elhatározása alapján az alperes folytatta, abban a felperes nem vett részt, a működésbe beleszólása, rálátása nem volt, jövedelméből nem részesedett. Ezért a gondozásra és ellátásra vonatkozó szerződések szerencse-elemeiből eredő előnyök és hátrányok az alperest illetik, illetve terhelik. A vállalkozás üzleti kockázatát képezi, hogy a gondozottak az otthont elhagyják-e és ezáltal az alperesnek visszafizetési kötelezettsége keletkezik-e, mikor és milyen összegben, de az is, hogy az így megüresedett helyeket újra értékesítve milyen összegű bevételekre tud szert tenni.

Közös adósságnak az egyik házastárs egyéni vállalkozói tevékenységével kapcsolatban csak az életközösség alatt felmerült adósság minősül (BH 1998/5/233. sz. jogeset).

A Csjt. 27. §-ának a közszerzeményen alapuló szabályai a házastársak egymás közötti belső jogviszonyában csak a házassági életközösség fennállása alatti időtartamra irányadók. Az életközösség megszűnését követő jövedelmük mindkettőjük kizárólagos tulajdonába kerül, saját tartozásaikért maguk felelnek, így az egyedül folytatott vállalkozások üzleti kockázata is őket terheli. Ezért az alperes az egyéni vállalkozás vagyoni értékével szemben még nem teljesített ellenszolgáltatás értékeként az egyszeri hozzájárulás időarányos részének elszámolását okkal nem kérheti, az őt terhelő marasztalás összegének leszállítására irányuló kérelme alaptalan.

A kifejtettek alapján a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a felperes felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére, az ingatlan-nyilvántartás megkeresése az 1997. évi CXLI. törvény 64. § (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2007. szeptember 4.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelül:

bírószági tisztviselő